

POSTANOWIENIE

Dnia 12 lutego 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Siuchniński (przewodniczący)

SSN Dorota Rysińska

SSN Andrzej Stępka (sprawozdawca)

w sprawie J. J. o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne pozbawienie wolności,
po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 12 lutego 2014 r.,
wniosku J. J. w przedmiocie rozważenia wznowienia z urzędu postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego [...] z dnia 28 maja 2013 r., w sprawie II AKa .../13, utrzymującym w mocy wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 21 stycznia 2013 r., w sprawie III Ko .../12,
na podstawie art. 544 § 2 i 3 k.p.k. w zw. z art. 542 § 3 k.p.k.

p o s t a n o w i ł

stwierdzić brak podstaw do wszczęcia postępowania wznowieniowego z urzędu.

UZASADNIENIE

Wnioskiem z dnia 15 czerwca 2012 r. (data wpływu do Sądu), J. J. żądał zasądzenia na jego rzecz kwoty 2.000.000 zł tytułem odszkodowania i zadośćuczynienia za niesłuszne pozbawienie wolności. Sąd Okręgowy wyrokiem z dnia 21 stycznia 2013 r., zasądził na podstawie art. 552 § 4 k.p.k. od Skarbu Państwa na rzecz wnioskodawcy z tego tytułu kwotę 2000 zł, a dalej idące żądanie oddalił.

Apelację od tego wyroku złożył pełnomocnik wnioskodawcy. Po jej rozpoznaniu, Sąd Apelacyjny wyrokiem z dnia 28 maja 2013 r., utrzymał w mocy zaskarżony wyrok, uznając apelację za oczywiście bezzasadną.

W dniu 10 września 2013 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek J. J. o wznowienie w/w postępowań, uchylenie wyroków sądów obydwu instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu. Jako podstawę wniosku wskazano przepisy art. 542 § 1 i 3 k.p.k. w zw. z art. 439 § 1 k.p.k. Na uzasadnienie wnioskodawca podniósł, że w sprawie wystąpiły następujące bezwzględne przyczyny odwoławcze:

- 1/ w składzie Sądu Okręgowego w W., rozpoznającego w pierwszej instancji sprawę o odszkodowanie i zadośćuczynienie o sygn. akt III Ko .../12, zasiadał sędzia Wojskowego Sądu Garnizonowego, delegowany do Sądu Okręgowego – D. K. – który nie miał uprawnień do orzekania w sprawach w składzie trzech sędziów zawodowych, skoro delegacja zezwalała mu tylko na orzekanie w składzie jednego sędziego albo jednego sędziego i dwóch ławników. W tej sytuacji zachodziła przesłanka z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w postaci „nienależycie obsadzonego sądu”;
- 2/ przedmiotową delegację w zastępstwie Ministra Sprawiedliwości podpisał Podsekretarz Stanu, zamiast Sekretarza Stanu, co powoduje nieważność samej delegacji, a w konsekwencji również stanowi bezwzględną przyczynę odwoławczą z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w postaci „nienależycie obsadzonego sądu”;
- 3/ w składzie Sądu Apelacyjnego, rozpoznającego apelację pełnomocnika wnioskodawcy w sprawie II AKa .../13, zasiadał sędzia B. T., który wcześniej był również członkiem składu Sądu Apelacyjnego w sprawie II AKa .../11. Wnioskodawca podnosi, że w tej sytuacji sędzia podlegał wyłączeniu z mocy ustawy na podstawie art. 40 § 1 pkt 6 k.p.k. od orzekania w sprawie II AKa .../13.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

W pierwszej kolejności należy przypomnieć, iż wznowienie postępowania w oparciu o podstawę wymienioną w art. 542 § 3 k.p.k., a więc z powodu uchybień, o których mowa w art. 439 § 1 k.p.k., jest możliwe wyłącznie z urzędu, a nie na wniosek strony (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 24 maja 2005 r., I KZP 5/05, OSNKW 2005, z. 6, poz. 48). Nie przekreśla to jednak możliwości wykorzystania inicjatywy stron w celu skorygowania rzeczywistych uchybień

wymienionych w art. 439 § 1 k.p.k. Dlatego też przedmiotowy wniosek został uznany w niniejszym postępowaniu jako sygnalizacja możliwości wystąpienia takich przesłanek z art. 439 § 1 k.p.k. i potrzeby wznowienia postępowania z urzędu w oparciu o przepis art. 542 § 3 k.p.k. Należy zatem stwierdzić, że analiza akt przedmiotowej sprawy nie wykazała, by w toku postępowania prowadzonego w sprawie o odszkodowanie i zadośćuczynienie za niesłuszne pozbawienie wolności doszło do jakichkolwiek uchybień z art. 439 § 1 k.p.k., w tym do spełnienia przesłanki określonej w pkt 1 lub 2 tego przepisu.

Odnosząc się do poszczególnych zarzutów, należy stwierdzić, że:

ad 1 i 2. W przypadku sędziego Wojskowego Sądu Garnizonowego D. K., delegowanego do Sądu Okręgowego w W., nie zachodziła bezwzględna przyczyna odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w postaci „nienależycie obsadzonego sądu”. Decyzjami Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 marca 2012 r. oraz 5 stycznia 2013 r., wydanymi w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej na podstawie art. 26 § 1 i 3 oraz art. 70 § 1 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r.- Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. z 2007 r., Nr 226, poz. 1676, z późn. zm.) w zw. z art. 46 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r.- Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070, z późn. zm.), sędziego K. był delegowany do pełnienia obowiązków sędziowskich w Sądzie Okręgowym w W. Fakt, że podpisanie delegacji nastąpiło przez podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości z upoważnienia ministra, a nie przez ministra bądź sekretarza stanu, nie ma żadnego negatywnego znaczenia z punktu widzenia ważności i skuteczności tych decyzji. Delegacje te w pełni odpowiadały wymogom wynikającym z obowiązujących przepisów. Należy zdecydowanie stwierdzić, że ustawowe uprawnienie Ministra Sprawiedliwości do delegowania sędziego do pełnienia obowiązków sędziego w innym sądzie, za jego zgodą, mogło być w zastępstwie Ministra (art. 37 ust. 5 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Radzie Ministrów, tekst jedn.: Dz. U. z 2003 r. Nr 24, poz. 199 ze zm.) albo z jego upoważnienia (art. 37 ust. 1 ww. ustawy) wykonywane przez sekretarza stanu lub podsekretarza stanu (por. uchwała pełnego składu Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2007 r., OSNKW 2007/Nr 12, poz. 85; postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 8 lutego 2011 r., III KO 77/10, Lex Nr 736766; z dnia 30

czerwca 2010 r., III KK 33/10, Lex Nr 843393). A zatem delegacja sędziego D. K. została udzielona prawidłowo i zgodnie z przepisami.

Drugi zarzut podniesiony pod adresem tego sędziego, jakoby nie był uprawniony do orzekania w składzie 3 sędziów zawodowych w sądzie okręgowym, wynika z całkowicie błędnego pojmowania istoty delegowania sędziego sądu niższego rzędu do pełnienia czynności sędziowskich w sądzie wyższego rzędu oraz – jak się wydaje - z niezrozumienia oczywistej treści tego dokumentu z dnia 30 marca 2012 r. Mocą udzielonej delegacji sędzia K. był upoważniony nie tylko „do pełnienia obowiązków sędziowskich w Sądzie Okręgowym w W.”, ale dodatkowo Minister przyznał mu „prawo przewodniczenia w sprawach rozpoznawanych przez ten sąd w pierwszej instancji w składzie jednego sędziego i dwóch ławników albo w składzie jednego sędziego” (k. 419, tom III). Trzeba zwrócić uwagę, że stosownie do treści art. 46 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych, sędzia sądu rejonowego (w tym przypadku wojskowego sądu garnizonowego), delegowany do orzekania w sądzie okręgowym, nie może być, co do zasady, przewodniczącym składu tego sądu. Minister Sprawiedliwości może jednak przyznać takiemu sędziemu delegowanemu do sądu okręgowego, prawo przewodniczenia w sprawach rozpoznawanych przez ten sąd w pierwszej instancji, w składzie jednego sędziego i dwóch ławników albo w składzie jednego sędziego. Dopiero zatem posiadanie przez sędziego odrębnego, dodatkowo przyznanego mu przez Ministra Sprawiedliwości uprawnienia, pozwala mu przewodniczyć w/w składowi orzekającemu sądu okręgowego w sprawach rozpoznawanych przez ten sąd w pierwszej instancji (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 czerwca 2010 r., III KO 46/10, Lex Nr 843470). To sformułowanie nie tylko nie oznacza, że sędzia sądu niższego rzędu nie może orzekać w sądzie wyższego rzędu w składzie trzech sędziów zawodowych, ale przeciwnie, gdyby minister nie przyznał mu w delegacji owego dodatkowego uprawnienia w postaci możliwości przewodniczenia, mógłby *de facto* orzekać tylko w takich trzyosobowych składach. W przedmiotowej sprawie sędzia D. K. był zatem w pełni uprawniony do zasiadania w składzie trzech sędziów zawodowych Sądu Okręgowego w W. rozpoznającego sprawę III Ko .../12. Tylko w sytuacji, gdyby przewodniczył temu składowi, zachodziłaby bezwzględna

podstawa odwoławcza z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. w postaci „nienależycie obsadzonego sądu”, co jednak nie miało miejsca;

ad 3. Nie ma racji wnioskodawca, iż sędzia Sądu Apelacyjnego B. T. podlegał wyłączeniu z mocy prawa na podstawie art. 40 § 1 pkt 6 k.p.k. od orzekania w sprawie II AKa .../13 w przedmiocie apelacji pełnomocnika J. J. od wyroku Sądu Okręgowego w W. z dnia 21 stycznia 2013 r., w sprawie III Ko 1.../12. Tytułem przypomnienia należy wskazać, iż postępowanie to dotyczyło żądania wnioskodawcy zasądzenia na jego rzecz odszkodowania i zadośćuczynienia za niesłuszne pozbawienie wolności.

Trzeba przypomnieć, że przepis art. 40 k.p.k. normuje instytucję wyłączenia sędziego z mocy prawa (*iudex inhabilis*) i ma charakter wyjątkowy. Oznacza to, że omawiany przepis zawiera zamknięty katalog okoliczności stanowiących przyczynę wyłączenia sędziego z mocy prawa i nie można stosować jego rozszerzającej interpretacji bądź analogii. Innymi słowy - artykuł 40 k.p.k. podlega ścisłej wykładni. Zgodnie z art. 40 § 1 pkt 6 k.p.k. sędzia jest z mocy prawa wyłączony od udziału w sprawie, jeżeli brał udział w wydaniu zaskarżonego orzeczenia lub wydał zaskarżone zarządzenie. Omawiana norma dotyczy zatem kwestii wyeliminowania sytuacji, w której sędzia kontrolowałby decyzje procesowe, które sam wydał lub w wydaniu których uczestniczył. W związku z powyższym należy przyjąć, że sędzia ten jest wyłączony od orzekania w przedmiocie merytorycznej zasadności wniesionej od wydanego przez niego orzeczenia apelacji lub zażalenia, nie może także wydawać jakichkolwiek rozstrzygnięć co do tych środków odwoławczych, a więc rozstrzygać np. w przedmiocie ich dopuszczalności. Ale zarazem przepis art. 40 § 1 pkt 6 k.p.k. nie daje podstaw do wyłączenia od udziału w sprawie sędziego sądu odwoławczego, który już raz uchylił orzeczenie (wyrok) w sprawie, a następnie powtórnie zachodzi potrzeba przeprowadzenia kontroli odwoławczej po ponownym rozpoznaniu sprawy w pierwszej instancji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 19 listopada 2009 r., III KK 153/09, OSNKW 2010/Nr 4, poz. 35).

Sędzia T. faktycznie brał udział również w składzie Sądu Apelacyjnego w sprawie II AKa .../11, kiedy to wyrokiem z dnia 21 lutego 2012 r., po rozpoznaniu apelacji obrońcy J. J., utrzymano w mocy wyrok Sądu Okręgowego w W. z dnia 7

marca 2011 r., w sprawie III K .../06. Należy przypomnieć, że przed sądem pierwszej instancji umorzono wówczas na podstawie art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w całości postępowanie karne przeciwko oskarżonemu J. J. w zakresie zarzucanych mu przestępstw. Nie można zatem zasadnie twierdzić, iż rozpoznając apelację w tym postępowaniu odwoławczym, sędzia T. był zarazem wyłączony z mocy prawa (art. 40 § 1 pkt 6 k.p.k.) od rozpoznania apelacji w sprawie II AKa .../13. Wszak jest rzeczą oczywistą, iż w postępowaniu apelacyjnym nie kontrolował orzeczeń przez siebie wydanych w pierwszej instancji.

Należy zdecydowanie stwierdzić, że obraza art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k. zachodzi tylko wtedy, gdy w wydaniu orzeczenia uczestniczyła osoba podlegająca wyłączeniu na podstawie art. 40 k.p.k. (*iudex inhabilis*), nie zaś w przypadku wyłączenia w trybie art. 41 k.p.k. (*iudex suspectus*). Ewentualne zarzuty co do możliwości braku obiektywizmu po stronie sędziego T., ze względu na uczestniczenie w rozpoznaniu spraw w pośredni sposób ze sobą połączonych, mogły być złożone tylko na podstawie art. 41 k.p.k. i podnoszone w zwykłym środku odwoławczym w kategorii względnych przyczyn odwoławczych z art. 438 pkt 2 k.p.k., lecz nie z zakresu bezwzględnych podstaw odwoławczych (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 marca 2006 r., WK 1/06, R - OSNKW 2006, z. 1, poz. 602).

Mając na uwadze wszystkie podniesione powyżej okoliczności Sąd Najwyższy stwierdził, że nie istnieją podstawy do wznowienia z urzędu postępowania zakończonego prawomocnym wyrokiem Sądu Apelacyjnego z dnia 28 maja 2013 r., w sprawie II AKa .../13.